

Tízéves a területfejlesztés intézményrendszere, hogyan tovább?

Somlyódyné Pfeil Edit
MTA Regionális Kutatások Központja
Balatonföldvár, 2006. május 23–24.

A regionális politika

- A regionalizmus válasz a gazdaság átstrukturálódására.
- A regionális politika
- nem alkalmaz direkt intervenciós eszközöket
- megkísérli koordinálni a globális állami eszközrendszert
- a régiók számára önálló, önmaguk által irányított és felelős fejlődést tesz lehetővé.

A regionalizáció népszerűségét generáló tényezők

- a gazdaság működésének hálózatosodási igénye,
- az EU strukturális és regionális politikája,
- az állam-társadalom viszony újrendezésének kívánalma → decentralizáció,
- a politika növekvő legitimációs igénye.

A centralizált unitárius állam leépítése? – A központi állam bizonytalanságai

- Öt fejlesztési szint – döntésképtelenség ↔ átláthatóság, hatékonyság-hatásosság stb.
- A területi államigazgatás regionalizációja ↔ koncepció nélkülség, koordinátlanság, valódi dekoncentráció hiánya
- Kistérségi közszolgáltatási reform + kistérségi fejlesztési tanács intézményesítése ↔ áthárított felelősség, a közigazgatás strukturális kérdéseinek megkerülése
- Területi tervezés → központi és regionális tervezési kompetenciák összemosódása – államszerkezeti kérdések megválaszolatlansága
- Régióközpontok kijelölése → várospolitikai hiánya, az EU policentrizmus-koncepciójának megkésett fölismérése.

A regionalizmus sokfélesége és dinamikája Európában

- Status quo Írország, Portugália, Szlovénia
- Dekoncentráció Magyarország, Románia
- Decentralizáció Franciaország, Lengyelország, Csehország, Olaszország
- Devolúció Nagy-Britannia
- Föderalizmus Belgium, (Spanyolország, Olaszország)
- A föderalizmus Belgium, Németország

nyújtotta nagyobb autonómia

A policentrikus megközelítés (ESDP, ESPON)

- Cél Európa gazdasági és társadalmi kohéziójának erősítése
- Policentrikus fejlődést biztosító növekedési pólusok: EU-szinten és regionális szinten
- Új területpolitikai megközelítés: a magterület jobb megközelíthetősége a perifériákból → a városok funkcionális rangsorán alapuló decentralizált városhálózat
- Decentralizált koncentráció – dinamikus koncepció (városok mint ellátó központok továbblépnek a régió fejlődési motorjai szerepbe)

A régióépítés újabb vonulata

- Az EU strukturális és kohéziós politikája egyértelmű hatással bír a tagállamok várospolitikai döntéshozására – cél az Unió területének harmonikus és kiegyensúlyozott integrációja.
- A régi uniós tagállamokban a várospolitika átértékelése, újrafogalmazása, az együttműködések közjogi intézményesítése ismét frekvenciált kérdés.
- A regionalizálás és decentralizáció kedvezően befolyásolja a városrégiók és városhálózatok képződését, az együttműködések szervezeti formába öntését.
- A tervezés, tervekészítés a városkörnyékek és városrégiók vonatkozásában a hatékony irányítás és koordináció eszköze – partnerség.

Városhálózatok Németországban

Ferris, Adam, B. (1997): Städtebau - ein Forschungsgegenstand und seine praktische Bedeutung. Informationen zur Raumentwicklung 7, II. 6

A német városhálózati modell (ORA)

- Az agglomerációkon kívül eső térségek kis- és közepes méretű városainak horizontális együttműködése.
- Gyakorlati megvalósításra koncentráló és problémaorientált eszköze a területpolitikának.
- Súlypontját a telephely-politikai törekvések adják (gazdaságösztönzés, marketing, technológiatranszfer, turizmus stb.)
- Önkéntes, a felek egyenjogúságán nyugvó és partnerségi együttműködés.
- Közös üzleti cél és identitás.
- Nincs nivelláció: a városhálózatok nem igényelnek területet lefedő szervezetet, sem teljes körű érdekkiegyenlítést.
- Új közigazgatási szint nem jön létre.
- Megcélzott teljesítménynövekedés a városok által polgáraik számára nyújtott közszolgáltatások területén.
- *Területi hatékonyság és regionális hatás.*

Modernizáció – lépésváltás

- Az ország modernizációja és versenyképessége feltételezi a stratégiai szemléletű várospolitikát.
- A várospolitika nem azonos sem a régiókra, sem az önkormányzatokra teljes egészében áthárított fejlődéssel → le kell számolni az alulról fölfelé építkezés kizárólagos elvével.
- Az államnak egyfelől közigazgatási-szervezeti modellek felkínálásával, az adekvát szabályozás megteremtésével, másfelől tervezési és támogatási eszközökkel segítenie kell mind a vonzáskörzeti együttműködések, mind a városhálózatok létrejöttét.

A területi politika intézményi korrekciója a városhálózat tekintetében

- Magyarország városhálózata monocentrikusnak minősül → policentrikus irányba elmozdulás (interregionális, régió belüli és városi agglomerációs dimenzió).
- A többközpontúság koncepciója igényli
 - a strukturális fejlődés elősegítését → fizikai hálózatok kiépítése (TEN)
 - az intézményesülés támogatását → kooperáción alapuló puha hálózatok, valódi horizontális partnerségek létrejötte
 - várospolitikai kialakítását → a városi térségek differenciált intézményesítését és a fejlesztési eszközök relatív koncentrált elhelyezését
 - a tervezés eszközeinek alkalmazását → területi tervezés és a városrendezés összekapcsolása.